

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek (przewodniczący)

SSN Krzysztof Staryk

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku syndyka masy upadłości działającego na rzecz C. spółki z o.
o. z siedzibą w W. w upadłości
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanych: G. G., M. M., T. Ż.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 listopada 2017 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 9 marca 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

oddala zażalenie

UZASADNIENIE

W dniu 28 lutego 2017 r. C. Spółka z o.o. w W. (dalej jako płatnik składek) wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 9 listopada 2016 r. W skardze oznaczono łączną wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 7.488 zł oraz podano wartości przedmiotu zaskarżenia w stosunku do każdego z ubezpieczonych.

Postanowieniem z dnia 9 marca 2017 r. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił skargę na podstawie art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. Sąd ten stwierdził, że w zaskarżonych decyzjach organ rentowy określił wyłącznie podstawę wymiaru

składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne z tytułu podlegania tym ubezpieczeniom przez pracowników płatnika składek. Przedmiotem sporu w sprawie nie było zatem podleganie ubezpieczeniom społecznym, ale była nim wysokość należnych składek od zwiększonych podstaw wymiaru na te ubezpieczenia wobec uznania przez organ rentowy, że w przychodach osiągniętych przez ubezpieczonych należało uwzględnić kwoty wypłaconych napiwków, stanowiących element wynagrodzenia za pracę. W konsekwencji, wartość przedmiotu zaskarżenia odnosi się do części stanowiącej różnicę pomiędzy wysokością składek przypisanych w spornych decyzjach oraz składek wynikających z deklaracji płatnika, oddzielnie w stosunku do każdego ubezpieczonego.

W złożonym w dniu 27 marca 2017 r. zażaleniu na powyższe postanowienie, płatnik składek wniósł o jego uchylenie, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 398² § 1 zdanie drugie w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c. przez jego błędną wykładnię skutkującą uznaniem, że skarga kasacyjna dotycząca ubezpieczeń społecznych dotyczy sprawy wyłącznie o ustalenie wysokości składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne należnych ze stosunku pracy, podczas gdy w rzeczywistości przedmiotem zaskarżonego postępowania było objęcie zainteresowanych obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Pismem z dnia 29 czerwca 2017 r. syndyk masy upadłości Spółki wniósł o zawieszenie postępowania na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 2171 ze zm.); uchylenie orzeczeń wydanych od dnia ogłoszenia upadłości Spółki, tj. od dnia 10 kwietnia 2017 r. na podstawie art. 174 § 2 k.p.c.; wezwanie syndyka do wzięcia udziału w sprawie na podstawie art. 174 § 3 k.p.c. oraz uwzględnienie, że w przypadku oświadczenia przez syndyka, iż wstępuje do postępowania nie może ono zostać podjęte i powinno być zawieszone zgodnie z art. 180 k.p.c. do czasu wyczerpania trybu dochodzenia roszczeń przewidzianego w prawie upadłościowym - zgodnie z art. 145 Prawa upadłościowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Ustosunkowując się na wstępie do wniosków syndyka masy upadłości należy stwierdzić, że obowiązek zawieszenia z urzędu postępowania na podstawie

art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. nie jest celem samym w sobie, ale ma za zadanie zabezpieczenie od strony procesowej zmian, do których dochodzi w prawie rozporządzania mieniem w razie ogłoszenia upadłości. Ponieważ upadły może być stroną wielu postępowań, ich zawieszenie jest konieczne po pierwsze - dla umożliwienia syndykowi zorientowania się w ich przedmiocie i uniknięcia uszczerbków, których mogłyby doznać uprawnienia wierzycieli wskutek nieterminowego dokonania czynności procesowych koniecznych dla ochrony masy upadłości oraz po drugie - ze względu na autonomiczny reżim dochodzenia roszczeń od upadłego przewidziany w przepisach prawa upadłościowego. W myśl art. 174 § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2016 r., w przypadku określonym w art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. sąd zobowiązany jest do wezwania syndyka do wzięcia udziału w sprawie. Wynika z tego, że w aktualnym stanie prawnym syndyk nie ma możliwości odmowy wstąpienia do postępowania z udziałem upadłego, ale przede wszystkim, że przepis ten odnosi się do etapu postępowania poprzedzającego prawomocne rozstrzygnięcie sprawy co do istoty. Również z brzmienia art. 174 § 2 zdanie drugie k.p.c., nakazującego sądowi uchylenie orzeczeń wydanych po ogłoszeniu upadłości, chyba że nastąpiły one po zamknięciu rozprawy, wynika, że przepis ten ma zastosowanie wyłącznie do orzeczeń co do istoty sprawy, które nie stały się prawomocne. Prawomocność jest bowiem takim atrybutem orzeczenia, który gwarantuje mu stabilność, a katalog środków zaskarżenia, przy wykorzystaniu których można wzruszyć prawomocne orzeczenie jest zamknięty. Uzyskanie przez orzeczenie atrybutu prawomocności kończy postępowanie w sprawie, a zatem co do zgłoszonego roszczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2015 r., I CZ 83/15, OSNC-ZD 2017 nr 2, poz. 26). Skoro upadłość płatnika składek została ogłoszona po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie, po odrzuceniu wniesionej przez niego skargi kasacyjnej ze względu na jej niedopuszczalność oraz po złożeniu zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi, to niniejsze postępowanie jest postępowaniem zażaleniowym w przedmiocie dopuszczalności skargi kasacyjnej, wszczętym przed ogłoszeniem upadłości płatnika składek, a nie postępowaniem w sprawie wszczętej przeciwko upadłemu przed dniem ogłoszenia upadłości o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości w

rozumieniu art. 145 ust. 1 Prawa upadłościowego, do którego odwołuje się art. 180 ust. 1 pkt 5 lit. d k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2016 r. (co mogłoby być ewentualnie rozważane na etapie postępowania w sprawie wszczętej wniesieniem nadzwyczajnego środka zaskarżenia takim jest skarga kasacyjna dopiero po prawomocnym rozstrzygnięciu o jej dopuszczalności). W rezultacie - stosownie do art. 144 ust. 1 Prawa upadłościowego - postępowanie takie może toczyć się po spełnieniu określonej w art. 180 ust. 1 pkt 5 lit. d k.p.c. przesłanki ustalenia osoby syndyka (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2014 r., I CSK 598/13, LEX nr 1540626, zapadły na tle stanu prawnego obowiązującego przed dniem 1 stycznia 2016 r.). Oznacza to, że - skoro art. 174 § 2 i 3 k.p.c. oraz art. 145 ust. 1 Prawa upadłościowego nie znajdują zastosowania w niniejszym postępowaniu zażaleniowym, którego przedmiotem jest rozstrzygnięcie o dopuszczalności skargi kasacyjnej - to równoczesne zawieszenie i podjęcie niniejszego postępowania zażaleniowego byłoby zbędne i bezprzedmiotowe, skoro nie tylko jest ustalona osoba syndyka, ale podjął on również działania procesowe.

Przechodząc do zarzutu zażalenia należy uznać, że jest on niezasadny.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że niezależnie od tego, czy sprawa dotyczy ustalenia podlegania ubezpieczeniom społecznym, czy ustalenia podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia, jest sprawą o prawo majątkowe. Stosownie do art. 398² § 1 k.p.c., w sprawach majątkowych skarga kasacyjna jest, co do zasady niedopuszczalna, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych, chyba że przedmiotem sprawy jest, między innymi, objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Pojęcia „objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego” i „podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne” nie pokrywają się, a spór o podstawę wymiaru składek nie jest sporem o objęcie ubezpieczeniem społecznym, a może być, co najwyżej, jego konsekwencją (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UZ 7/14, LEX nr 1500663 i szeroko powołane w nim orzecznictwo). Ponadto stwierdza się, że sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o której mowa w art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., to sprawa, w której spór dotyczy istnienia obowiązku podlegania danej osoby fizycznej ubezpieczeniom społecznym z któregokolwiek tytułu wymienionego w art. 6 ustawy

z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie z dnia 19 sierpnia 2015 r., II UZ 14/15, LEX nr 2051058 i powołane w nim orzeczenia). Nic innego nie wynika z powołanego przez skarżącego postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UZ 39/13 (LEX nr 1331303), w której przedmiotem sporu było ustalenie podlegania (niepodlegania) ubezpieczeniom z tytułu umów zlecenia zawartych z podmiotem prowadzącym pozarolniczą działalność lub z tytułu pracowniczego zatrudnienia w innym podmiocie.

Zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu. Oznacza to, że żądanie niebędące przedmiotem rozpoznania sądu nie może stanowić przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną decydującego o jej dopuszczalności (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2008 r., II UZ 4/08, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 163 oraz z dnia 19 sierpnia 2015 r., II UZ 12/15, LEX nr 1789937).

Przedmiotem zaskarżonych decyzji organu rentowego nie było objęcie zatrudnionych u płatnika składek osób ubezpieczeniami społecznymi z tytułu pozostawania przez nie w stosunku pracy, a jedynie włączenie do podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia uzyskiwanych przez pracowników przychodów z tytułu napiwków. W rezultacie przedmiot sporu w sprawie toczącej się na skutek odwołania płatnika składek od tych decyzji koncentrował się jedynie na wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, uzależnionej od wysokości przychodów ubezpieczonych ze stosunku pracy. W takiej sprawie o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia nie niższa niż dziesięć tysięcy złotych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2016 r., II UZ 63/16, LEX nr 2046363 i powołane w nim orzeczenia). Skoro wartość ta w odniesieniu do każdego z ubezpieczonych nie sięga tej kwoty, przeto skarga kasacyjna - jako niedopuszczalna - podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 k.p.c.

Z tych względów zażalenie podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

r.g.